

Література:

1. Томпсон Г. Безлад. Тяжкі часи у ХХІ столітті / пер. з англ. Харків : Віват, 2025. 512 с.
2. Гамільтон К., Ольберг М. Прихована рука Китаю. Як КНР непомітно захоплює світ / пер. з англ. Київ : Наш Формат, 2023. 416 с.
3. Ключковська І. Що може діаспора? Досвід інших країн та реалії України. *День*. 2010. № 231 (3390). 16 грудня. URL: <https://day.kyiv.ua/article/cuspilstvo/shcho-mozhe-diaspora> (дата звернення 19.03.2026).
4. Гаращук О. В., Куценко В. І. Якісна освіта – об'єднуюча сила української держави : монографія / за наук. ред. В. І. Куценко. Київ : Видавництво Європейського університету, 2020. 304 с.

DOI <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-669-0-6>

**POST-WAR RECONSTRUCTION EXPERIENCE OF DIFFERENT
COUNTRIES AND ITS SIGNIFICANCE
FOR THE TRANSFORMATION OF INTERNATIONAL
ECONOMIC RELATIONS**

**ДОСВІД ПОВОЄННОЇ ВІДБУДОВИ КРАЇН СВІТУ
ТА ЙОГО ЗНАЧЕННЯ ДЛЯ ТРАНСФОРМАЦІЇ МІЖНАРОДНИХ
ЕКОНОМІЧНИХ ВІДНОСИН¹**

Domashenko M. D.

*PhD in Economics,
Associate Professor,
Associate Professor at the Department
of International Economic Relations,
Sumy State University
Sumy, Ukraine*

Домашенко М. Д.

*кандидат економічних наук, доцент,
доцент кафедри міжнародних
економічних відносин,
Сумський державний університет
м. Суми, Україна*

¹Публікація містить результати дослідження "Фундаментальні засади сталого та інклюзивного розвитку регіонального простору для повоєнного відновлення в умовах цифрової трансформації" (№ д/р 0125U001620, 2025-2027), що фінансується за рахунок державного бюджету України.

This research was funded by a grant from the state budget of Ukraine "Fundamentals of Sustainable and Inclusive Regional Spatial Development for Post-War Reconstruction in the Context of Digital Transformation" (# 0125U001620, 2025-2027)

Збройні конфлікти суттєво впливають на трансформацію міжнародних економічних відносин, змінюючи структуру світового господарства, міжнародні фінансові потоки та механізми економічної взаємодії між державами. Війни спричиняють значні руйнування виробничих потужностей, транспортної та енергетичної інфраструктури, порушення логістичних ланцюгів та зниження економічної активності. У таких умовах держави, що постраждали від воєнних конфліктів, стикаються з необхідністю формування ефективної системи економічного відновлення.

У цьому контексті особливого значення набуває аналіз досвіду повоєнної відбудови різних країн світу. Історичний досвід демонструє, що повоєнна реконструкція може стати не лише процесом відновлення зруйнованої інфраструктури, але й важливим етапом структурної модернізації економіки та її інтеграції у глобальні економічні процеси [1].

Повоєнна відбудова економіки є комплексним процесом, який включає відновлення інфраструктури, стабілізацію фінансової системи, проведення інституційних реформ, розвиток промисловості та формування нової економічної моделі розвитку. Важливу роль у цьому процесі відіграють міжнародні фінансові інституції, іноземні інвестиції та міжнародна економічна співпраця [2, с. 45].

Одним із найбільш відомих прикладів успішної повоєнної реконструкції є економічне відновлення Західної Німеччини після Другої світової війни. Після завершення війни економіка країни перебувала у стані глибокої кризи: промислове виробництво було значно скорочене, інфраструктура зруйнована, а фінансова система дестабілізована. Важливу роль у відновленні економіки відіграла міжнародна допомога в межах Плану Маршалла, що передбачала фінансову підтримку європейських держав для відбудови економіки.

Поєднання зовнішньої фінансової підтримки та внутрішніх економічних реформ, зокрема валютної реформи, лібералізації ринків та стимулювання підприємництва, сприяло формуванню так званого «німецького економічного дива». Уже у 1950–1960-х роках Німеччина продемонструвала високі темпи економічного зростання та стала однією з провідних економік Європи [2, с. 47].

Не менш показовим є досвід повоєнного відновлення Японії. Після Другої світової війни країна зазнала масштабних руйнувань виробничих потужностей та інфраструктури. Проте проведення комплексних економічних реформ, активна роль держави у розвитку промисловості та підтримка інноваційної діяльності сприяли швидкому економічному зростанню.

Японська модель економічного розвитку була орієнтована на розвиток високотехнологічних галузей, стимулювання експорту та активне

залучення науково-технічного потенціалу. У результаті вже у другій половині ХХ століття Японія перетворилася на одну з найбільш розвинених економік світу [2, с. 49].

Після капітуляції у 1945 році Японія опинилася перед серйозними викликами: значними руйнуваннями, необхідністю демілітаризації та демократизації, а також відновленням економіки. До кінця 1945 року країна втратила близько 25% національного багатства, а промислове виробництво було на 43% нижче пікового рівня 1941 року. У фіскальному 1946 році реальний ВВП становив лише 53% довоєнного показника, тоді як номінальний зріс у 14,3 рази через неконтрольовану інфляцію [4].

Важливу роль у відновленні відіграла підтримка США. Хоча вона була менш масштабною, ніж План Маршала в Європі, американська економічна допомога в рамках Плану Доджа сприяла стабілізації японської валюти та фінансової системи.

Японський уряд зосередився на створенні умов для промислового зростання. Було проведено низку реформ для модернізації інфраструктури, розвитку високотехнологічних галузей і підвищення продуктивності праці. Значні інвестиції в науку та освіту заклали основу майбутнього технологічного лідерства.

Особлива увага приділялася розвитку експорту. Державна політика підтримки національних виробників та формування конкурентоспроможних промислових компаній сприяла експортно-орієнтованому розвитку та зміцненню зовнішньоекономічних зв'язків.

Поєднання державної підтримки, ефективної фінансової політики, стимулювання внутрішнього споживання та активної зовнішньоекономічної діяльності призвело до «японського економічного дива» у 1950–1960-х роках. Досвід Японії демонструє, що цілеспрямована державна політика та ефективне фінансове забезпечення здатні перетворити країну, зруйновану війною, на одну з провідних економік світу.

Ще одним прикладом успішної повоєнної реконструкції є досвід Південної Кореї. Після Корейської війни країна перебувала у складному економічному становищі та значною мірою залежала від міжнародної допомоги. Проте завдяки реалізації політики індустріалізації, розвитку експортно-орієнтованих галузей та активній ролі держави у стратегічному плануванні економіки країна змогла досягти значних темпів економічного зростання.

Особливістю корейської моделі стало тісне співробітництво держави з великими промисловими корпораціями, що дозволило сформувати потужні конкурентоспроможні галузі економіки. У результаті

Південна Корея змогла інтегруватися у глобальні виробничі ланцюги та посісти важливе місце у світовій економіці [2, с. 50].

Аналіз досвіду повоєнної відбудови різних країн дозволяє виокремити низку ключових чинників успішного економічного відновлення. До них належать:

- міжнародна фінансова підтримка;
- проведення структурних та інституційних реформ;
- модернізація промисловості;
- розвиток інноваційних секторів економіки;
- інтеграція у міжнародні економічні відносини.

Важливим аспектом повоєнної реконструкції є також гео економічний фактор. Відновлення економіки держави нерідко супроводжується її активнішою інтеграцією до міжнародних економічних структур, участю у глобальних ланцюгах доданої вартості та посиленням економічної співпраці з іншими країнами.

Сучасні гео економічні виклики, зокрема пов'язані з війною в Україні, підкреслюють необхідність формування ефективної стратегії економічного відновлення. Масштабні руйнування інфраструктури, промислових підприємств та енергетичних об'єктів створюють умови для реалізації не лише відновлювальних заходів, а й структурної модернізації економіки, розвитку високотехнологічних галузей та інтеграції України у європейський та глобальний економічний простір.

Застосування міжнародного досвіду повоєнної реконструкції може стати важливою основою для сучасної моделі економічного розвитку. Необхідно заохочувати стратегічні галузі приватного сектору до спільного фінансування та реалізації великих інфраструктурних проєктів, які можуть впроваджуватися паралельно з приватизацією великих, але неефективних державних підприємств.

Успішна реалізація таких ініціатив вимагає посилення співпраці України з Міжнародним валютним фондом, Світовим банком, ЄБРР та іншими міжнародними фінансовими установами, що дозволить залучати додаткове фінансування, координувати цільову допомогу та її розподіл, а також отримувати необхідну технічну підтримку. Одночасно слід розробляти стратегії залучення іноземних інвестицій, створюючи сприятливий інвестиційний клімат, захищаючи права інвесторів та впроваджуючи вигідний податковий режим для українських та міжнародних компаній.

Запропоновані рекомендації, засновані на аналізі зарубіжного досвіду, можуть допомогти Україні не лише відновити економіку після війни, а й закласти фундамент для сталого та динамічного розвитку. Дослідження економічного відновлення Німеччини, Японії та Кореї свідчить, що ефективне фінансове забезпечення, індустріалізація,

модернізація, тісна співпраця між урядом і приватним сектором та інтеграція у міжнародні фінансові системи є ключовими факторами успіху. Використання цих підходів на сучасному етапі дозволяє Україні зміцнити економіку, створити стійкі основи для майбутнього розвитку та інтегруватися у глобальні економічні ланцюги доданої вартості. Таким чином, комплексний підхід, який поєднує міжнародну фінансову підтримку, структурні реформи та стратегічне планування, є вирішальним для формування стійкої економічної системи та забезпечення ефективної інтеграції України у сучасні міжнародні економічні відносини.

Література:

1. Бушок О. О. Концепція повоєнного відновлення в історичній ретроспективі. *Аналітично-порівняльне правознавство*. 2025. № 2. С. 1148–1152.
2. Дука А., Старченко Г. Застосування досвіду повоєнного економічного відновлення країн світу. Київ, 2022.
3. Rodrik D. *Industrial policy for the twenty-first century*. Cambridge : Harvard University Press, 2004.
4. Suzuki Y. *Difficulties and Challenges: Japan's Post-War History of Economic Trends and Monetary Policy (Working Paper No. 360)*. Center on Japanese Economy and Business, Columbia Business School. 2017. URL: <https://academiccommons.columbia.edu/doi/10.7916/D8MS456T/download>